

Orsök og ferli skyndilegra sjávarstöðubreytinga á Suðvesturlandi á síðjökultíma

Hreggviður Norðdahl*, Ólafur Ingólfsson* og Halldór G. Pétursson⁺,

*Jarðvísindastofnun Háskólans, ⁺Náttúrufræðistofnun Íslands.

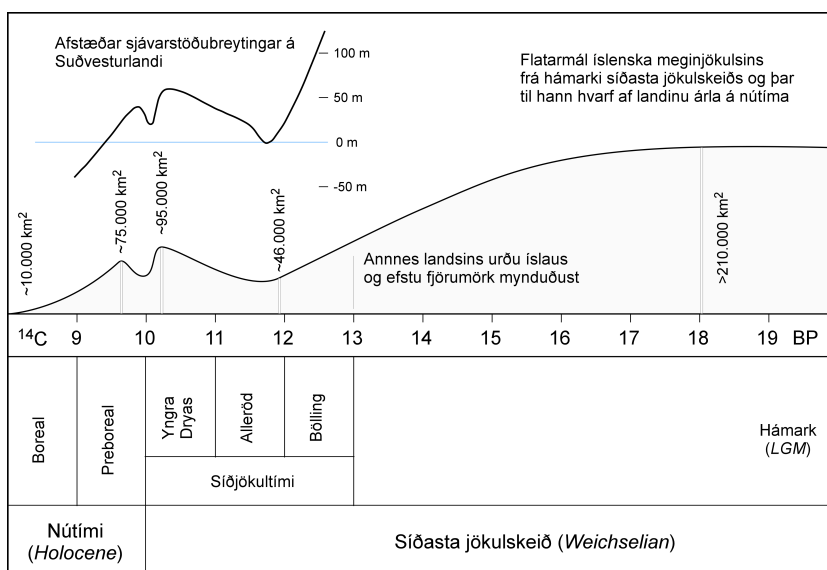
hreggi@raunvis.hi.is

Lýst er sennilegum ástæðum fyrir myndun mjög hárra fjörumarka á Suðvesturlandi snemma á síðjökultíma, þegar jaðar íslenska meginjökulsins hörfaði af landgrunninu og inn yfir strendur landsins. Í kjölfar þessarar miklu bráðunar stækkuðu jöklar landsins á kólnunartíma og náðu út undir strendur landsins. Samfara stærðarbreytingum á jöklum landsins breyttist afstaða láðs og lagar þannig að afstætt sjávarborð ýmist gekk á land eða land reis úr sjó á sama tíma og yfirborð heimshafanna var að rísa, en mishratt þó.

Jökulhörfun í upphafi Böllingskeiðs var gríðarlega hröð og má leiða rök að því, að íslenski jökulskjöldurinn hafi hreinlega hrunið, a.m.k. til jarðranna. Þessi hraða leysing jökulsins leiddi til myndunar mjög hárra fjörumarka á fyrri hluta Böllingskeiðs. Sökum eiginleika jarðskorpunnar á Íslandi og lágrar seigju í deighveli möttuls var svörun við breytingum á jökulfargi tafarlaus og mjög hröð. Þannig reis land með miklum hraða er jökla leysti og afstætt sjávarborð féll hratt.

Aukið farg, vegna stækkunar og framrásar jökla í kjölfar loftlagskólnunar í lok Allerödskeiðs og á yngra Dryasskeiði, bældi landið og olli áflæði sjávar. Við hámark jöklunar á yngra Dryasskeiði var stór hluti landsins hulinn jökli, sem náði víða út til stranda þess. Eftir nokkra hörfun í lok yngra Dryas- og upphafi Preborealskeiðs gengu jöklar fram á nýjan leik og náði meginjökull landsins svipaðri útbreiðslu og hann hafði náð á yngra Dryasskeiði.

Eftir að þessu framrásarskeiði lauk hörfaði meginjökullinn mjög hratt samfara hröðu landrasi og afflæði sjávar. Afstætt sjávarborð féll niður fyrir núverandi sjávarmál fyrir um 9.400 ¹⁴C árum BP og varð lægst fyrir um 9.000 ¹⁴C árum BP þegar það var tugum metra undir núverandi sjávarmáli.

Samantekt á niðurstöðum um stærð íslenska meginjökulsins á síðari hluta síðasta jökulskeiðs (Weichselian) og afstæðar sjávarborðsbreytingar á síðjökultíma og í upphafi nútíma á Suðvesturlandi.